

Spis treści

Wstęp	9
--------------------	----------

Rozdział I – Uzależnienie jako utrata wolności – mechanizmy uzależnień . . . 15

1. Etyczne aspekty uzależnień na przykładzie narkomanii (Paweł Czarnecki) 17	
Wprowadzenie.	17
1-1. Etyczna ocena uzależnień.	17
1-2. Ocena etyczna w kontekście faz uzależnienia.	20
1-3. Problemy etyczne w terapii uzależnień.	21
Zakończenie.	23
Bibliografia.	24
2. Psychologiczne mechanizmy uzależnienia i ich znaczenie dla procesów zdrowienia (opr. Andrzej Lipczyński)	25
Wprowadzenie.	25
2-1. Biologiczne uwarunkowania uzależnienia od alkoholu.	26
2-2. Psychiczne uwarunkowania uzależnienia.	26
2-3. Społeczne uwarunkowania uzależnienia.	27
2-4. Psychologiczne mechanizmy uzależnienia.	28
2-4.1. Nałogowe regulowanie uczuć.	28
2-4.2. Mechanizm iluzji i zaprzeczania.	30
2-4.3. Rozproszenie, rozdwojenie, wydrążenie Ja (self)	32
2-5. Terapia osób uzależnionych a psychologiczne mechanizmy uzależnienia ..	33
Bibliografia.	34
3. Genetyczne uwarunkowania alkoholizmu (Tadeusz Studziński, Roman Chwedorowicz, Lucyna Kapka-Skrzypczak)	37
3-1. Alkoholizm rodzinny.	37
3-2. Genetyczne zróżnicowanie rasowe metabolizmu alkoholu.	38
3-3. Żołądkowa faza rozkładu alkoholu.	42
3-4. Geny wpływające na regulację przewodnictwa neuronalnego.	43
3-5. Endogenne układy opioidowy i kanabinoidowy.	45
Zakończenie.	46
Bibliografia.	46

Rozdział II – Osobowościowe predyspozycje uzależnień 51

1. System wartości i samoocena u osób osadzonych (Jacek Łukasiewicz)	53
Wprowadzenie.	53
1-1. System wartości – wybrane definicje i teorie.	54
1-2. Zmiany w systemie wartości i samoocena.	56
1-3. Problem badawczy.	57

1-4. Przebieg badania i zastosowane metody badawcze	58
1-4.1. <i>Skala Wartości Schelerowskich</i> (SWS) w adaptacji P. Brzozowskiego	59
1-4.2. <i>Kwestionariusz do Badania Kryzysu w Wartościowaniu</i> (KKW) opracowany przez P. Olesia (1998).....	60
1-4.3. Polska adaptacja <i>Skali SES</i> M. Rosenberga autorstwa Ireny Dzwonkowskiej, Kingi Lachowicz-Tabaczek i Marioli Łaguny	61
1-5. Grupa badawcza	61
1-6. Analiza wyników badań	62
1-6.1. Wiek a samoocena	63
1-6.2. Poziom wykształcenia	64
1-6.3. Sytuacja rodzinna	64
1-7. Uzależnienie a system wartości	65
1-7.1. <i>Kwestionariusz Do Badania Kryzysu w Wartościowaniu</i> (KKW).....	66
1-7.2. Hierarchia wartości według SWS.....	66
1-8. Kryzys wartości a różne perspektywy życiowe	67
1-8.1. <i>Kwestionariusz Do Badania Kryzysu w Wartościowaniu</i> (KKW).....	67
1-8.2. <i>Skala Wartości Schelerowskich</i> (SWS)	70
Podsumowanie i wnioski	72
Bibliografia	75
2. Znaczenie empatii i poczucie winy w pracy terapeutycznej ze skazanymi (opr. Mariusz Sawa)	77
Wprowadzenie	77
Co to jest empatia i jaki ma związek z poczuciem winy?	77
2-2. Procesy wzbudzające zdrowe poczucie winy i ich związek z rozwojem osobistym	81
2-3. Funkcjonowanie moralne osób skazanych	84
2-4. Propozycje pracy nad dojrzałym poczuciem winy i empatią u przestępców	89
Podsumowanie	93
Bibliografia	94
3. Doświadczane skutki wzrastania w rodzinie z problemem alkoholowym. Poczucie własnej wartości i relacje interpersonalne z najbliższymi u Dorosłych Dzieci Alkoholików – badania własne (Maria Ryś)	97
Wprowadzenie	97
3-1. Dorosłe Dzieci Alkoholików (DDA)	97
3-2. Charakterystyczne cechy Dorosłych Dzieci Alkoholików	98
3-3. Problem badań i postawione hipotezy	100
3-4. Metody zastosowane w badaniach	102
3-4.1. RDDA (<i>Role Pełnione przez Dzieci w Rodzinie z Problemem Alkoholowym</i>)	103

3-4.2. SPWW (<i>Skala Poczucia Własnej Wartości w Relacjach Interpersonalnych</i>)	103
3-4.3. <i>Kwestionariusz do Badania Dorosłych Dzieci Alkoholików</i>	104
3-5. Badane osoby	104
3-6. Uzyskane wyniki badań	105
3-6.1. Postawy rodziców wobec własnych dzieci w rodzinie z problemem alkoholowym	106
3-6.2. Środowisko zewnętrzne	107
3-6.3. Podejmowane role a poczucie własnej wartości i relacje z najbliższymi	108
3-7. Odpowiedzi na pytania badawcze oraz weryfikacja postawionych hipotez	114
Zakończenie	119
Bibliografia	119
4. Postawy młodzieży wobec uzależnień (Bożena Krupa)	135
Wprowadzenie	135
4-1. Postawy młodzieży wobec uzależnień	136
4-2. Postawy młodzieży wobec alkoholu	138
4-3. Młodzież a nikotynizm	140
4-4. Postawy młodzieży wobec narkotyków	141
4-5. Młodzież wobec nowych uzależnień	143
Podsumowanie	148
Bibliografia	149
Załączniki	150
Załączniki: Postawy młodzieży wobec uzależnień (Bożena Krupa)	157
Rozdział III – Różne oblicza tego samego zjawiska – formy uzależnień...	163
1. Uzależnienie od związku a tendencje autodestrukcyjne (Barbara Pilecka)	165
Wprowadzenie	165
1-1. Uzależnienie od związku	165
1-2. Tendencje autodestrukcyjne w uzależnieniu od związku	167
1-3. Zasady leżące u podstaw konstruktywnego związku	170
Podsumowanie	174
Bibliografia	174
2. Uzależnienie od drugiego człowieka (Edyta Worobiej)	177
Wprowadzenie	177
2-1. Co to znaczy: być uzależnionym od drugiego człowieka?	177
2-2. Jakie są kryteria uzależnienia od drugiego człowieka?	179
2-3. Uzależnienie od człowieka – obszary eksploracji badawczej	180
2-3.1. Etiologia uzależnienia od drugiego człowieka	180
2-3.2. Fazy uzależnienia od drugiego człowieka	181

2-3.3. Konsekwencje uzależnienia od człowieka	182
Zakończenie	182
Bibliografia.	182
3. Uzależnienie od aktywności fizycznej (Katarzyna Rutkowska)	185
Wprowadzenie	185
3-1. Specyfika uzależnienia od aktywności fizycznej	186
3-2. Wyznaczniki uzależnienia od aktywności fizycznej	188
Podsumowanie	190
Bibliografia.	191
4. Uzależnienie od hazardu – diagnoza, kryteria, rozpowszechnienie (Aneta Pyłypczuk, Marta Makara-Studzińska, Anna Urbańska)	195
Wprowadzenie	195
4-1. Metoda	195
4-2. Wyniki	196
4-3. Wnioski	201
Podsumowanie	202
Bibliografia.	202
5. Kulturowe aspekty uzależnień. Raport z badań uchodźców szukających schronienia w Polsce (Marzena Piłat)	205
Wprowadzenie	205
5-1. Uchodźcy na świecie i w Polsce	205
5-2. Trauma migrantów	208
5-3. Uzależnienia wśród uchodźców	209
5-4. Uzależnienia a procesy kulturowe	211
5-4.1. Cel badań	212
5-4.2. Metoda	213
5-4.3. Grupa badana	214
5-4.4. Wyniki	215
Podsumowanie	222
Bibliografia.	223
Rozdział IV – Powrót do wolności – czynniki wspierające przywracanie wolności	227
1. Neotypyczny aspekt egzystencji a pomaganie osobom uzależnionym (Piotr Szczukiewicz)	229
Wprowadzenie	229
1-1. Wymiar noetyczny w psychologii	229
1-1.1. Logoterapia V. E. Frankla	231
1-1.2. Nooteoria i noo-logoterapia K. Popielskiego	232
1-2. Wymiar noetyczny a realizacja wartości	233

1-3. Noetyczna sfera osoby i osobowości	235
1-4. Noetyczny aspekt procesu zdrowienia z uzależnień	236
Zakończenie	239
Bibliografia	239
2. Specyfika kontaktu medyka z pacjentem uzależnionym (Anna Włosz- czak-Szubzda)	243
Wprowadzenie	243
2-1. Kontakt medyka z pacjentem w ujęciu historycznym i współczesnym ..	243
2-1.1. Modele paternalistyczne	246
2-1.1.1. Model Parsonsa (1951 r.):	246
2-1.1.2. Model Szasza i Hollendra (1956 r.)	246
2-1.1.3. Modele oparte na teorii konfliktu – Freidson (1960,1970), Wa- itzkin (1983), Navarro (1976):	247
2-1.2. Modele partnerskie	247
2-1.2.1. Modele oparte na ideologii konsumeryzmu – Cassef (1986 r.) ..	247
2-1.3. Model oparty na promocji zdrowia	247
2-2. Specyfika kontaktu z pacjentem uzależnionym	251
2-2.1. Stereotypy w pracy z pacjentem uzależnionym	251
2-2.2. Osobowość uzależnionego a specyfika pracy z pacjentem uza- leżnionym	252
2-2.3. Wzajemne oczekiwania w kontakcie medyka z pacjentem uza- leżnionym	253
2-2.4. Sprawczość w pracy z pacjentem uzależnionym	254
Podsumowanie	255
Bibliografia	256
3. Terapia osób uzależnionych jako przywracanie wolności (Lidia Łysiuk)	259
Wprowadzenie	259
3-1. Przeżycia i struktury psychiczne leżące u podstaw utraty wolności ...	259
3-2. Samoświadomość a wolność człowieka	263
3-3. Tożsamość a poczucie wolności	263
3-4. Relacje międzyludzkie a przywracanie wolności	266
Podsumowanie	267
Bibliografia	267
Noty o autorach	269